

Kijk & Praat

BRON: Expertisecentrum Kinderopvang, 2025

Mogelijk gemaakt met een projectsubsidie van Ministerie Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Aan de hand van bestaande videofragmenten observeer je als pedagogisch coach samen met de pedagogisch professional hoe pedagogisch handelen in de praktijk vorm krijgt. Door als pedagogisch coach verdiepende vragen te stellen en gebruik te maken van de kijkvragen, begeleid je de pedagogisch professional in het reflecteren op wat hij of zij ziet, hoe dit zich verhoudt tot het eigen handelen en welke inzichten er meegenomen kunnen worden naar de eigen praktijk.

VOOR WIE

Pedagogische coaches en pedagogisch professionals

DOEL

Als pedagogisch coach ga je met de pedagogisch professional in gesprek over de inhoud van de videofragmenten. Door samen te kijken en te reflecteren, stimuleer je bewustwording van het eigen handelen van de pedagogisch professional. Daarnaast geef je de pedagogisch professional inzicht in hoe kinderen reageren op het meespelen van de pedagogisch professional.

WAT

Deze tool bevat videofragmenten over het onderwerp Taaldenken in spel. Bij deze videofragmenten horen kijkvragen die door pedagogisch professionals worden beantwoord. Als pedagogisch coach kun je deze tool inzetten tijdens groepscoaching en individuele coaching.

WERKWIJZE

Als pedagogisch coach kun je deze tool op twee manieren inzetten tijdens het coachen van pedagogisch professionals, namelijk:

Individuele coaching:

Tijdens deze coachvorm laat je als pedagogisch coach de pedagogisch professional een videofragment zien. Hierna beantwoordt de pedagogisch professional de vragen die horen bij het videofragment. Jouw taak als pedagogisch coach is om de pedagogisch professional inzicht te geven in het eigen handelen door een brug te slaan van de theorie, of van datgene wat door de pedagogisch professional wordt waargenomen in het filmpje naar de praktijk. Je stelt als pedagogisch coach verdiepende vragen zoals: Herken je de situatie uit het videofragment? Wat ging goed? Waar zit voor jou de uitdaging? Hoe zou jij deze situatie aangepakt hebben? hoe zou jij gereageerd hebben in deze situatie? Wat viel op?

Groepscoaching:

Tijdens deze coachvorm laat je als pedagogisch coach de pedagogisch professionals één of enkele filmpjes zien. Hierna beantwoorden de pedagogisch professionals de kijkvragen die horen bij het videofragment. Als coach kun je verdiepende vragen stellen zoals: Herkennen jullie de situatie uit het videofragment? Wat vonden jullie goed gaan? Waar zit voor jullie de uitdaging in op de groep? Hoe zouden jullie deze situatie aangepakt hebben? Hoe zouden jullie in deze situatie hebben gereageerd? Wat viel jullie op? Daarnaast ben jij als pedagogisch coach gespreksleider tijdens deze groepscoaching met als doel de pedagogisch professionals ervaringen uit te laten wisselen, elkaar te voorzien van tips en adviezen en om met elkaar bewustwording te creëren over het eigen handelen op de groep. Het bekijken van de videofragmenten kan met de hele groep, het beantwoorden van de kijkvragen kan gedaan worden in subgroepen.

Wat heb je nodig:

- Computer/tablets om de filmpjes op af te spelen. Wanneer je werkt met grotere groepen kun je eventueel een beamer gebruiken, zodat het videofragment te zien is voor iedereen. Wanneer je met kleine groepjes werkt, kun je computers en of tablets gebruiken om de videofragmenten te laten zien.
- Printer

Aan de slag:

- Print de kijkvragen uit en deel ze uit.

GOED OM TE WETEN

Als pedagogisch coach bepaal je zelf hoeveel videofragmenten je inzet tijdens het coachen van pedagogisch professionals. Dit is afhankelijk van de beschikbare tijd en van de duur van het verdiepende gesprek na elk van de videofragmenten. De videofragmenten horen bij de 10 kernelementen van Taaldenken in spel. Ondanks deze indeling kun je als pedagogisch coach kiezen in welke volgorde je de fragmenten laat zien.

Deze tool is gebaseerd op: Taal in Spel. (z.d.). *Kernelementen 1 t/m 10*. <https://taal-in-spel.nl/Kernelementen>
Het document: Eenvoudige en uitdagende denkvragen & reacties is gebaseerd op: Taal in Spel. (z.d.). *Eenvoudige en complexe taal-denkfuncties* [PDF-bestand]. <https://taal-in-spel.nl/Portals/0/bijlage/eenvoudige-en-complexe-taal-denkfuncties.pdf>

→ Kijk & Praat

BEKIJK CLIP

Kernelement 1: Plezier in het spel

- Waaraan kun je zien dat de kinderen en Francisca plezier hebben in het spel?
- Welke nieuw spelimpuls zou jij toevoegen in deze situatie?
- De nieuwe spelimpuls van Francisca zorgt voor een andere wending in het spel van de kinderen. Hoe reageren de kinderen hierop?
- Wat vind je een sterk punt als je kijkt naar het handelen van Francisca?
- Waar zie je nog kansen voor groei of verbetering in het handelen van Francisca? Hoe zou jij het aangepakt hebben?

BEKIJK CLIP

Kernelement 2: Taalrijke spelsituaties

- In dit filmpje zie je duidelijk dat het doen-alsof-spel wordt gespeeld met daarin een rolverdeling. Op welke manier komt de rolverdeling tot stand?
- Voorafgaand aan het spel vindt er een kort gesprek plaats met de kinderen over de invulling van het spel. Hoe pakt Julie dit aan?
- Het spel van de kinderen wordt afgerond door Julie. Op welke wijze doet zij dat?
- Wat vind je een sterk punt als je kijkt naar het handelen van Julie?
- Waar zie jij nog kansen voor groei of verbetering in het handelen van Julie? Hoe zou jij het aangepakt hebben?

BEKIJK CLIP

Kernelement 3: Alle kinderen bij het spel betrekken

- Nienke lokt Denise uit om meer taal te gebruiken in de communicatie. Hoe doet zij dat?
- Op welke manier reageert Denise op Nienke?
- Wat vind jij een sterk punt als je kijkt naar het handelen van Nienke?
- Waar zie jij nog kansen voor groei of verbetering in het handelen van Nienke? Hoe zou jij het aangepakt hebben?
- Alle kinderen (stille kinderen en kinderen die nog niet zo taalvaardig zijn) betrekken in de communicatie tijdens het meespelen is belangrijk om de taalontwikkeling te stimuleren. Heb jij een praktijksituatie waarin jij deze situatie hebt meegemaakt tijdens het meespelen? Wat ging goed? Wat ging minder goed?

BEKIJK CLIP

Kernelement 4: Observeren voordat je meespeelt

- Op welke wijze observeert Carola het spel van de kinderen?
- Hoe reageren de kinderen op Carola?
- Welk moment zou jij hebben gekozen om in te stappen in het spel? Hetzelfde moment, of een ander? Licht je antwoord toe met een korte uitleg.
- Wat vind jij een sterk punt als je kijkt naar het handelen van Carola?
- Waar zie jij nog kansen voor groei of verbetering in het handelen van Carola? Hoe zou jij het aangepakt hebben?

BEKIJK CLIP

Kernelement 5: Stap in de doen-alsof-wereld

- Op welke manier probeert Joyce de kinderen uit te dagen in de communicatie?
- Het doen-alsof-spel dat je hier ziet, bestaat uit verschillende rollen. De kinderen spelen een rol, maar Joyce ook. Hoe zou jij invulling hebben gegeven aan jouw rol als jij Joyce zou zijn?
- Wat vind je een sterk punt als je kijkt naar het handelen van Joyce?
- Stel je voor, jij speelt mee met dit spel. Zie jij ruimte om een spelimpuls toe te voegen aan dit spel, zodat het spel een andere wending krijgt? Op welk moment zou jij dit doen? Licht je antwoord toe.
- Spelen de kinderen bij jou op de groep ook doen-alsof-spel? Op welke manier sluit jij aan bij deze spelvorm?

BEKIJK CLIP

Kernelement 6: Kinderen op elkaar betrekken in het spel

- Francisca gebruikt kernelement 5: *Ga mee in het spel van de kinderen, stap in de doen-alsof-wereld*, en kernelement 8: *Verdiep het spel en breid het uit*. Op welke manier zie je haar bezig zijn met beide kernelementen? Licht je antwoord toe.
- Francisca kiest ervoor om een nieuwe impuls in te brengen met het koffertje. Zou jij ook voor het koffertje gekozen hebben? Licht je antwoord toe.
- Wat vind je een sterk punt als je kijkt naar het handelen van Francisca?
- Francisca gebruikt taal als middel, zodat kinderen niet alleen met haar, maar ook onderling met elkaar communiceren. Op welke manieren doet zij dit?
- Heb jij een praktijkvoorbeeld vanuit jouw eigen ervaring waarin jij een spelimpuls inbracht om een spel een andere wending te geven, maar dat dit anders uitpakte dan dat je had bedacht? Waardoor kwam het dat het spel anders uitpakte? Wat zou je de volgende keer anders doen?

BEKIJK CLIP

Kernelement 7: Verbinden met taal

- Joyce geeft kinderen de ruimte om hun eigen spel te spelen. Op welke manier doet zij dit? Denk hierbij aan stiltes laten vallen en niet voortdurend vragen stellen.
- Hoe reageren de kinderen op het krijgen van ruimte in het spel?
- Heb jij wel eens stiltes laten vallen tijdens het meespelen met kinderen? Hoe pakte dat uit?
- Wat vind jij een sterk punt als je kijkt naar het handelen van Joyce?
- Waar zie jij nog kansen voor groei of verbetering in het handelen van Joyce?

BEKIJK CLIP

Kernelement 8: Spel verrijken, verdiepen en uitbreiden

- Op welke manier geeft Tessa verdieping aan het spel?
- Welke nieuwe wending zou jij aanbrengen in het spel?
- Er zijn in dit videofragment een aantal momenten waarop je de kinderen ziet nadenken. Hoe stimuleert Tessa dat gedachtes omgezet worden tot gesproken taal?
- Wat vind jij een sterk punt als je kijkt naar het handelen van Tessa?
- Waar zie jij nog kansen voor groei of verbetering in het handelen van Tessa?

BEKIJK CLIP

Kernelement 9: Denktaal uitdagen

Voorafgaand aan het videofragment geef je als pedagogisch coach een korte uitleg over taaldenken en het stellen van denkvragen. Dit helpt pedagogisch professionals om de inhoud van het fragment beter te begrijpen en de kijkvragen gericht te kunnen beantwoorden.

Gebruik hiervoor de volgende tekst:

Kinderen leren de wereld begrijpen door erover te praten. Wanneer zij gesproken taal gebruiken, denken ze na over wat ze zien, wat ze doen en wat ze ervaren. Omdat denken in het hoofd gebeurt en niet direct zichtbaar is, is het belangrijk dat je als pedagogisch professional kinderen stimuleert om hun gedachten onder woorden te brengen. Het doen-alsof-spel biedt een rijke context waarin kinderen kunnen praten, mee kunnen denken en actief mee kunnen doen in herkenbare, alledaagse situaties. Door het stellen van denkvragen help je kinderen om hun gedachten om te zetten in gesproken taal. Doe dit spelenderwijs en maak er geen schoolse activiteit van.

Tip voor de pedagogisch coach: Gebruik ter ondersteuning het onderstaande document: Eenvoudige en uitdagende denkvragen, om inspiratie op te doen voor vragen die het taaldenken van kinderen stimuleren.

Kijkvragen:

- Om taal uit te lokken bij kinderen kun je tijdens het spel denkvragen stellen aan de kinderen. Dit kan op verschillende manieren. Op welke manier doet Nienke dit in het videofragment? Gebruik hiervoor het document: Eenvoudige en uitdagende denkvragen
- Welke denkvragen heb jij wel eens gesteld tijdens het meespelen met kinderen?
- Als je kijkt naar het document eenvoudige en complexe denkvragen, welke vragen zou jij vaker willen stellen tijdens het meespelen? Licht je antwoord toe.
- Wat vind jij een sterk punt als je kijkt naar het handelen van Nienke?
- Waar zie jij nog kansen voor groei of verbetering in het handelen van Nienke?

Kernelement 10: **Creëer een probleem**

- In dit videofragment worden verschillende problemen ingebracht. Welke zijn dit?
- Op welke manier stimuleert Nienke de taalontwikkeling van de kinderen?
- Hoe zou jij hebben gereageerd in deze situatie? Licht je antwoord toe.
- Wat vind jij een sterk punt als je kijkt naar het handelen van Nienke?
- Doen-alsof-spel wordt door kinderen gespeeld in hoeken die dit type spel uitlokken. Bijvoorbeeld: In een huishoek kan vaders- en moeders- worden gespeeld, of wanneer je een hoek inricht als ziekenhuis zullen de kinderen dokters- spelen. Op welke manier stimuleren jullie doen-alsof-spel op de groep? Hoe sluit de inrichting van de hoeken bij jou op de groep aan bij de behoeften en het spel van de kinderen? Wat zou je eventueel anders doen en waarom?

→ Eenvoudige en uitdagende denkvragen en reacties

Om taal uit te lokken bij kinderen kun je denkvragen stellen. Daarnaast kun je als pedagogisch professional ook non-verbale communicatie van een kind verwoorden. Er zijn eenvoudige denkvragen en uitdagende denkvragen en manieren om non-verbale communicatie te verwoorden. Hieronder volgen enkele voorbeelden:

Eenvoudige denkvragen gericht op het benoemen van voorwerpen of handelingen	
VOORBEELD	
Benoemen	– Wat is dit? Wat ben je aan het doen? Wat zie je hier?
Beschrijven	– Hoe ziet de hond eruit? Waar is je beker? Doet een prikje zeer?

Uitdagende denkvragen/opmerkingen om denkstappen onder woorden te brengen	
VOORBEELD	
Vergelijkingen maken	– Welke is groter? Welke is kleiner? <i>Veelal non-verbale communicatie, kinderen wijzen het antwoord aan. Jij als pedagogisch professional verwoordt de handeling van het kind en gebruikt hierbij signaalwoorden¹.</i>
Tegenstellingen	– Wat vind je fijner: Rennen of lopen? – Dit is koud, maar dat is warm. <i>Kinderen kunnen dit aangeven (non-verbale communicatie). Jij als pedagogisch professional kan gedachtes verwoorden en gebruikt hierbij signaalwoorden¹.</i>
Ordenen	– Stel kinderen de volgende vraag: Wat ga je eerst doen? Wat ga je daarna doen?
Oorzaak-gevolg	– Waardoor viel de beker om? – Hoe komt het dat het papier gescheurd is? <i>Kinderen kunnen dit aangeven (non-verbale communicatie). Jij als pedagogisch professional kan gedachtes verwoorden en gebruikt hierbij signaalwoorden¹.</i>
Middel-doel-relatie	– Waar is dit voor? <i>Non-verbale communicatie: kind doet een handeling voor, jij als pedagogisch professional brengt onder woorden wat het kind laat zien en gebruikt hierbij signaalwoorden¹.</i>
Voorwaardelijke relatie	– Stel kinderen de volgende vraag: Wat heb je nodig om...? (vrij in te vullen)
Uitleg vragen	– Stel kinderen de volgende vraag: Wat ga je doen? Hoe ga je het doen?
Uitleg geven	– Non-verbale communicatie: het kind laat zien hoe iets werkt. Bijvoorbeeld: het kind plakt een pleister op een pop. <i>Jij als pedagogisch professional brengt onder woorden wat het kind laat zien en gebruikt hierbij signaalwoorden¹.</i>

¹ Signaalwoorden zijn woorden die de relatie tussen zinnen of alinea's duidelijk maken. Het helpt het kind om verbanden te herkennen zoals oorzaak-gevolg, tegenstellingen, opsomming, ordenen etc. Voorbeelden zijn: en, ook, bovendien, maar, eerst, daarna, toen, omdat, doordat, daarom, zodat, namelijk, bijvoorbeeld, dus.

Redeneren	– Bijvoorbeeld: Er ontstaat een probleem in het spel van de kinderen, er is iets kwijt. De pedagogisch professional legt uit waar er gezocht kan worden. – Of wanneer een kind op eigen initiatief gaat zoeken, verwoord jij als pedagogisch professional waar het kind gaat zoeken. Bijvoorbeeld: We kunnen ook even onder de stoel kijken. Misschien ligt het daar.
Argumenteren	– We kunnen geen sneeuwpop maken, want de sneeuw is gesmolten. Leg uit waarom iets is zoals het is, of waarom iets niet kan. <i>Gebruik hierbij signaalwoorden¹.</i>
Voorspellen	– Stel kinderen de volgende vraag: Wat gebeurt er als je dat doet?
Probleem creëren	– Stel kinderen de volgende vraag: Hé, wat gebeurt er nu?
Verduidelijking vragen	– Stel kinderen de volgende vraag: Hoe werkt dat? Waarom doe je dat?
Verduidelijking geven	– Kun je laten zien wat je gaat doen? <i>Non- verbale communicatie: kind doet een handeling voor, jij als pedagogisch professional brengt onder woorden wat het kind laat zien en gebruikt hierbij signaalwoorden¹.</i>
Samenvatten	– Jij als pedagogisch professional geeft zelf een samenvatting van datgene wat er is gebeurd. Jij kan het kind vragen: Wat is er gebeurd?
Concluderen	– Wat is er gebeurd? Hoe komt het?